

COVID-19 ÖNCESİ VE SONRASI TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN BANKOMETER YÖNTEMİ İLE ANALİZİ*

Özgür Erdal ÖZBEK **, Adalet HAZAR ***, Şenol BABUŞCU****

Bankacılık sektörü, fon arz edenler ile fon talep edenler arasındaki aracılık rolü nedeniyle tüm dünyada ekonominin en önemli sektörlerinden birini oluşturmaktadır. Covid-19 Salgını, her alanda olduğu gibi Türk bankacılık sektörünü de ciddi şekilde etkilemiştir. Literatürde bu durumu analiz eden çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Çalışmanın amacı Covid-19 Salgınının Türk bankacılık sektörüne etkisini finansal başarısızlık bağlamında analiz etmektir. Çalışmada Bankometer analiz yöntemi kullanılacak ve bankacılık sektörünün yaklaşık % 90'ını oluşturan 10 adet büyük ve orta ölçekli bankanın 2011-2020 yılları arasındaki finansal verilerinden bu yöntemde kullanılan; Sermaye Yeterlilik Oranı, Ana Sermaye (Tier 1)'nin Toplam Varlıklara Oranı, Özsermayenin Toplam Varlıklara Oranı, Takipteki Kredilerin Toplam Kredilere Oranı, Giderlerin Gelirlere Oranı ve Kredilerin Toplam Varlıklara Oranı verileri kullanılacaktır. Çalışmanın genel bulgularında özellikle sermaye sahipliği açısından salgın döneminde kamu bankaları ve özel sermayeli bankalar arasında ayrışma görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Bankometer, CAMELS, Z-Skor, bankacılık

* Bu çalışma II. Ulusal Uygulamalı Sosyal Bilimler Kongresi'nde (C-IASOS 2021) 08.10.2021 tarihinde çevrimiçi olarak sunulan "Covid-19 öncesi ve sonrası Türk bankacılık sektörünün Bankometer yöntemi ile analizi" konulu bildirinin genişletilmiş halidir.

** Doktora öğrencisi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Finans ve Bankacılık ABD, Ankara, Türkiye, erdal.ozbek@windowslive.com, 0505 3193237, Orcid Id: 0000-0002-5818-985X

*** Prof.Dr., Başkent Üniversitesi, Ticari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Finans ve Bankacılık Bölümü, Ankara, Türkiye, adalethazar@gmail.com, 0533 2650295, Orcid Id : 0000-0002-1483-8360

**** Prof.Dr., Başkent Üniversitesi, Ticari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Finans ve Bankacılık Bölümü, Ankara, Türkiye, babuscu@baskent.edu.tr, 0532 2759028, Orcid Id : 0000-0003-2870-6358

Makale Gönderim Tarihi: 11.11.2021

Makale Kabul Tarihi: 14.12.2021

**ANALYSIS OF THE TURKISH BANKING SECTOR WITH THE BANKOMETER
METHOD BEFORE AND AFTER COVID-19**

ABSTRACT

The banking sector is one of the most important sectors of the economy all over the world due to its intermediary role between fund suppliers and fund demanders. The Covid-19 Epidemic has seriously affected the Turkish Banking Sector, as it does in every field. There are various studies in the literature that analyze this situation. The aim of the study is to analyze the impact of the Covid 19 Epidemic on the Turkish Banking sector in the context of financial failure. Bankometer analysis method will be used in the study, and from the financial data of 10 large and medium-sized banks between the years 2011-2020 which make up approximately 90% of the banking sector, Capital Adequacy Ratio, Tier 1) Ratio of Total Assets, Ratio of Equity to Total Assets, Ratio of Non-Performing Loans to Total Loans, Ratio of Expenses to Revenues and Ratio of Loans to Total Assets will be used. According to general findings of the study, especially in terms of capital ownership, there was a separation between public banks and private banks during the epidemic period

Keywords: Covid-19, Bankometer, CAMELS, Z-Score, banking

1. GİRİŞ

2019 yılının sonlarına doğru Çin'in Wuhan eyaletinde ortaya çıkan Covid-19 hastalığı, kısa bir süre içinde tüm dünyaya yayılarak 11.03.2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından resmen küresel salgın olarak ilan edilmiştir. Modern dünya, uzunca bir süredir yaşanmayan böyle bir salgına hazırlıksız yakalanmış ve salgının önüne geçmek için birçok ülke olağanüstü tedbirler almak zorunda kalmıştır. Ülke sınırlarının kapanması, okulların kapanması ve sokağa çıkma yasakları tüm dünyada üretim ve tedarik zincirlerini, emtia fiyat mekanizmalarını bozarak ülkeleri ekonomik olarak ciddi bir belirsizliğe sürüklemiştir.

Bankalar, topladıkları kaynakların büyük bir kısmı başkalarına ait olduğu, yüksek kaldıraçla çalışmaları, yönettikleri fonların büyük olması, finansal piyasalardaki etkinlikleri, içsel ve dışsal çok farklı kaynaklardan sistemik ve sistemik olmayan risklere maruz kalmaları nedeniyle, hem düzenleyici otoriteler hem de yatırımcılar tarafından yakından izlenen kurumlardır. Son yıllarda sıkça rastlanan finansal ve bankacılık krizlerinin yerelden çıkıp küreselleşmesi de banka performansının sürekli izlenmesinin önemini arttırmaktadır. Bu nedenlerle, banka performansları özellikle de düzenleyici kurumlar tarafından yakından takip edilmektedir (Yılmaz ve Taşseven, 2019, s.45).

Dünyada yaşanan önceki krizlerin kaynağı, finansal sistem veya bankalar iken, Covid-19 ile bir sağlık krizi yaşanmaya başlamış ve bankacılık sektörü artık sorunun değil çözümün bir parçası olmak durumunda kalmıştır (Işık ve Akdoğan, 2021, s.113).

Küresel Covid-19 Salgını, ekonominin en kritik oyuncularında yer alan ve son yıllarda daha çok "küresel" sıfatı kullanılarak tanımlama yapılan bankacılık sektörünü de doğrudan etkilemiştir. Kapanan işletmeler ve ekonomik faaliyetlerdeki yavaşlama ilk etapta bankaların aktif kalitesinde bir bozulma yaşanacağı endişesine neden olmuştur.

Türkiye'de ilk Covid-19 vakası 10.03.2020 tarihinde tespit edilmiş, akabinde kamu otoriteleri salgını önlemek için acil önlemler almaya başlamıştır. Bununla birlikte salgının ekonomiye olumsuz yansımalarını önlemek için birtakım destek paketleri hazırlanmıştır. TC Merkez Bankası ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) kısa sürede çeşitli düzenlemeleri hayata geçirmiştir (Bekci vd., 2020, s.188). Genel olarak bu dönemde bankacılık sektöründeki gelişmelere bakıldığında;

- Kamu bankaları aracılığı ile salgından etkilenen şahıs ve işletmelere düşük faizli kredi kullandırılması, kamu bankalarının diğer bankalara göre krediler ve aktifler bakımından daha hızlı büyümesine neden olmuştur.
- Kamu bankalarının sermayeleri bu nedenle 21 Milyar TL artırılmıştır.
- BDDK, bankaları özellikle aktif kalitesi ve likidite bakımından rahatlatacak bir dizi tedbir paketini yürürlüğe koymuştur.

Çalışmanın amacı Türk bankacılık sektöründe faaliyette bulunan bankaların finansal performans açısından salgından ;

- etkilenip etkilenmedikleri,
- etkilenmiş iseler ne düzey etkilendikleri,
- sermaye sahipliğinin bu etkilenmede bir farklılaşma yaratıp yaratmadığının analiz edilmesidir.

Çalışmada, Covid 19 Salgınının Türk bankacılık sektörüne etkisi finansal sağlamlık bağlamında, sektörün yaklaşık % 90'ını oluşturan aktif büyüklüğü açısından en büyük 10 bankanın 2011-2020 yılları arasındaki finansal verileri kullanılarak Bankometer yöntemi ile analiz edilmiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bankometer yöntemini ortaya çıkaran Shar, Shah ve Jamali (2010), Pakistan'da faaliyet gösteren bütün bankaların finansal sağlamlığını 1999-2002 yıllarını baz alarak Credit Leona's Securities Asia stress testi (CLSA), CAMEL ve Bankometer yöntemi ile analiz etmiştir. Bulgular, yöntemin büyük oranda CLSA ile benzer sonuçlar verdiğini, ancak 5 büyük bankanın CLSA stres testinden geçmesine rağmen Bankometer yönteminin belirlediği limitlerin altında kaldığını, aynı durumun özel ve yabancı bankalarda da görüldüğünü göstermiştir. Bu duruma yöntemin uyguladığı katsayılardaki farklılığın neden olduğu ve yapılacak katkılarla yöntemin daha da geliştirilebileceği belirtilmiştir.

Kattel (2014), Bankometer yöntemi ile 2007-2012 yılları arasında seçilmiş Nepal ticari bankalarının finansal sağlamlığını analiz etmiştir. Çalışma sonuçları, joint-venture bankalarının sağlam durumda olduğunu, özel bankaların durumunun ise çok daha sağlam olduğunu ve yöntemin gerek banka yönetimleri gerekse de gözetim otoriteleri tarafından kullanılabilirliğini göstermiştir.

Ashraf ve Tariq (2016), Bankometer ve Z-Skor yöntemlerini kullanarak Pakistan Borsasına kote bankaların 2006-2014 döneminde finansal sağlamlık düzeyini analiz etmiştir. Analiz sonuçları, küçük farklar olsa da her iki yöntemin de birbiriyle uyumlu sonuçlar verdiğini göstermiştir.

Yameen ve Ali (2016), Ürdün'deki 13 ticari bankanın finansal sağlamlığını Bankometer modeli ile analiz etmiştir. 2002-2011 yılları arasındaki verilerin baz alındığı çalışmanın sonuçları, bütün Ürdün bankalarının finansal olarak çok iyi durumda olduğunu ve Ürdün bankalarının finansal risklerini yönetmek için Bankometer modelini kullanabileceklerini göstermiştir.

Rahman (2017), Bangladeş'te faaliyet gösteren 24 bankanın finansal sağlamlık durumunu Bankometer yöntemi ile analiz etmiştir. Analizde, bankaların 2010-2015 yılları arasındaki finansal verileri kullanılmıştır. Bulgular, analiz konusu tüm yıllarda bankaların finansal sağlamlık derecesinin çok iyi olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, Bankometer yönteminin banka yönetimlerince kullanılmasının son derece faydalı olduğu belirtilmiştir.

Bankometer yöntemi hakkında Türkiye'de yapılan ilk çalışma Aksoy ve Göker (2018)'e ait olup, çalışmada Türk bankacılık sektöründeki finansal riskler Z-Skor ve Bankometer yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışmada, Borsa İstanbul'a kote olmuş, halka açık 10 ticari bankanın beş yıllık verileri baz alınarak Z-Skor ve Bankometer metotları ile sözkonusu bankaların finansal risk düzeyleri hesaplanmıştır. Bulgular, analiz konusu bankaların; Bankometer modeline göre yüksek borç ödeme gücüne sahip ve finansal risk düzeylerinin düşük olduğunu, Altman Z-Skor modeline göre ise yüksek finansal risk düzeyine sahip olduğunu göstermiştir. Bu iki yöntemin uyumsuz sonuçlar vermesine ise Türk bankacılık sektöründe yapısal olarak mevcut olan varlık ve yükümlülükler arasındaki vade uyumsuzluğunun, Z-Skor hesaplanmasında en büyük ikinci katsayıya sahip olan ve net işletme sermayesi olarak ifade edilen X1 değişkeninin analiz konusu tüm yıllarda negatif değer olarak toplam Z-Skor

değerini azaltıcı bir etki yaratması neden olmuştur. Bu nedenle, Türk bankalarının finansal risklerinin tespitinde Bankometer yönteminin daha uygun olduğu belirtilmiştir.

Africa (2018), Bankometer yönteminin finansal riskleri ölçmek için kullanılıp kullanılmayacağını analiz etmiştir. Çalışmada, lojistik regresyon yöntemi ile Endonezya Borsasına kote 111 bankanın 2014-2016 yılları arasındaki 60 farklı verisi kullanılmıştır. Bulgular, bankaların finansal riskleri ölçmek için Bankometer yönteminin anlamlı sonuçlar verdiğini ve bu amaçla kullanılabileceğini göstermiştir.

Permata ve Purwanto (2018), CAMEL, Z-Skor ve Bankometer yöntemlerini kullanarak 2012-2015 döneminde Endonezya Borsasına kote 23 bankanın finansal sağlık düzeyini analiz etmiştir. Sonuç olarak, CAMEL yöntemine göre, her sağlık seviyesinde banka bulunduğunu, Z-Skor yöntemine göre, finansal açıdan sağlam banka bulunmadığı, ancak gri alanda ve iflas riski yüksek bankaların olduğu, Bankometer yöntemine göre ise tüm bankaların finansal olarak sağlam olduğu, ancak, analiz için en sağlıklı yöntemin CAMEL olduğu ifade edilmiştir.

Chauhan ve Kumar (2019), Hindistan bankalarının finansal sağlık seviyesini Bankometer yöntemi ile analiz etmiştir. Çalışmada, 2009-2018 yılları arasında 62 bankanın verileri kullanılmıştır. Sonuçlar, finansal sağlık bakımından yabancı sermayeli ve yeni özel bankaların daha iyi, kamu sermayeli bankaların daha zayıf bir performans gösterdiği, eski özel bankaların ise orta seviyede olduğunu göstermiştir.

Bekci, Köse ve Aksoy (2020), Gri Tahmin yöntemi kullanarak Covid-19 salgınının Türk Bankalarının aktif kalitesi üzerindeki muhtemel etkisini tahmin etmeye çalışmıştır. Dokuz bankanın verilerinin kullanıldığı çalışmanın sonuçlarına göre altı bankanın aktif kalitesinde kötüleşme, üç bankanın aktif kalitesinde iyileşme olması beklenmektedir.

Saputri ve Krisnawati (2020), Endonezya Borsasına kote bankaların 2011-2016 yılları arasındaki finansal risklerini tahmin etmeyi amaçlayan çalışmalarında 30 bankanın finansal risklerini Altman Z-Score, Springate, Zmijewski, Bankometer, Grover ve RGEC yöntemleri ile analiz etmiştir. Bulgular, Altman Z-Score, Springate, Zmijewski yöntemlerinin benzer sonuçlar verdiğini, Bankometer, Grover ve RGEC yöntemlerinin ise kendi aralarında benzer sonuçlar vermekle birlikte, önceki üç yöntem ile uyumlu olmayan sonuçlar verdiğini göstermiştir.

Işık ve Akdoğan (2021), Covid-19 salgınının Türk bankacılık sektörü üzerindeki etkilerini incelemiştir. Türkiye’de faaliyet gösteren 27 mevduat bankasının 2018 ve 2019 yılsonu verileri ile 30.09.2019 ve 30.09.2020 ara dönem finansal verilerinin analiz edildiği çalışma sonucunda, Covid-19 salgını öncesi döneme göre, bankaların aktif kârlılığının, net faiz marjının, bankacılık faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışlarının ve esas faaliyetlerden elde ettikleri gelirlerin düştüğü, salgın döneminde kamu bankalarının yoğun olarak kullanılan krediler nedeniyle kredi/mevduat oranında bir artış olduğu tespit edilmiştir.

Çöllü (2021), Covid-19 salgınının Türk bankacılık sektörü üzerindeki etkilerini geleneksel bankalar ve katılım bankaları sınıflaması ile karşılaştırmalı olarak Wilcoxon T testi ile analiz etmiştir. Analizde 6 katılım bankasının tamamı ile 20 mevduat bankasının 01.01.2019-30.06.2019 ve 01.01.2020-30.06.2020 dönemlerindeki altı aylık verileri kullanılmıştır. Sonuç olarak, kamu otoriteleri ve düzenleyici kurumlar tarafından alınan kapsamlı önlemler sayesinde salgının Türkiye’deki bankalara yönelik olumsuz etkisinin sınırlı düzeyde kaldığı tespit edilmiştir.

Bankometer yöntemi hakkında Türkiye’deki ikinci çalışma Sakarya ve Karakaş (2021) tarafından yapılmıştır. Çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankalarının mali durumları, 2010-2019 yılları arasındaki mali verileri baz alınarak, özel, yabancı ve kamu bankaları grupları bazında Bankometer ve CAMELS yöntemleri ile analiz edilmiştir. Bulgular, bankaların, sözkonusu dönemde CAMELS yöntemine göre sermaye yeterliliği, likidite, borç ödeme gücü ve takipteki alacaklar bakımından iyi durumda olduğunu, ancak özermeye ve aktif kârlılığının düşmeye başladığını, Bankometer yöntemine göre de “Süper Sağlam Banka” kategorisinde olduğunu ortaya koymuştur.

3. VERİ SETİ

Çalışmada Bankometer analiz yöntemi ile 2020 yılına göre Türk bankacılık sektörünün yaklaşık % 90’ını oluşturan aktif büyüklüğü bakımından en büyük 10 bankanın 2011-2020 yılları arasındaki yıllık finansal verileri kullanılmıştır. Eximbank, aktif büyüklüğü açısından ilk 10 banka içinde yer almasına rağmen mevduat bankası olmadığı için analize dâhil edilmemiştir. Bankometer yönteminde kullanılan Sermaye Yeterlilik Oranı (CAR), Ana Sermaye (Tier 1)’nin Toplam Varlıklara Oranı (CA), Öz sermayenin Toplam Varlıklara Oranı (EA), Takipteki Kredilerin Toplam Kredilere Oranı (NPL), Giderlerin Gelirlere Oranı (CI) ve Kredilerin Toplam Varlıklara Oranı (LA) verileri kullanılacaktır. Giderlerin Gelirlere Oranı (CI) olarak toplam giderler/toplam gelirler oranı kullanılmıştır. Ana Sermaye (Tier 1) verileri, bankaların bağımsız denetim raporlarından, diğer tüm veriler Türkiye Bankalar Birliği’nin internet sitesinden temin edilmiştir. Tüm veriler bankaların konsolide olmayan solo verileridir.

4. YÖNTEM

Gelişmiş ülkelerde başlayan ve 2008-2009 yıllarında meydana gelen küresel finansal kriz nedeniyle bankaların finansal sağlık derecesinin ölçümü daha fazla ilgi çekmeye başlamıştır. Finansal sağlık ölçümü için genellikle Altman Z-Skor, CAMEL, CLSA-stres testi ve VAIC yöntemleri kullanılmaktadır. Literatürde en sık kullanılan iki yöntem ise Altman Z-Skor ve CAMEL yöntemleridir.

Altman’ın (1968) ortaya koyduğu Z-Skor modeli, çeşitli muhasebe oranları ve piyasa temelli fiyat verileri ile finansal başarısızlığı ve gelecek iki yıl içindeki olası iflası tahmin etmeyi amaçlamaktadır. Yapılan testler sonucu modelin başarı oranı iflastan önceki iki yıl için %72 ve önceki bir yıl için ise %94 olarak ortaya çıkmıştır. Z-Skor, altı adet muhasebe ve bir adet piyasa-temelli olmak üzere toplam yedi temel değeri dikkate almaktadır. Söz konusu yedi temel değer, likidite, kümülatif kârlılık, varlıkların verimliliği, piyasa temelli finansal kaldıraç (borçlanma) ve sermaye yeterliliği başlıklı beş adet oran içerisinde yer almaktadır (Kulalı, 2016, s.286-287).

Altman Z-Skoru aşağıdaki formül ile hesaplanmaktadır.

$$Z\text{-Skor} = 1,2 X1 + 1,4 X2 + 3,3 X3 + 0,6 X4 + 1,0 X5$$

Formülde yer alan X değişkenleri aşağıdaki gibidir:

X1: Net çalışma sermayesi/Toplam aktifler

X2: Dağıtılmamış kâr/Toplam aktifler

X3: Faiz ve vergi öncesi kâr (FAVÖK)/Toplam aktifler

X4: Hisselerin piyasa değeri/Borçların defter değeri

X5: Net satışlar/Toplam aktifler

Formül sonucunda ortaya çıkan Z-Skoru, 1,81'in daha altında ise işletme iflas profiline uymakta, 2,99'dan büyük ise işletmenin hiçbir finansal güçlüğü bulunmamakta, bu iki değer arasında ise gri bir alan söz konusudur ve işletmenin finansal başarısızlık durumu belirsizdir.

Finansal başarısızlığın ölçümü için kullanılan diğer bir yöntem ise CAMEL yöntemidir. CAMEL derecelendirme sistemi 1970'li yılların başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde banka denetim sürecinin yapılandırılmasına yardımcı olması amacıyla federal denetim otoriteleri tarafından geliştirilmiştir. Model, 1996 yılında piyasa riskine duyarlılık bileşeninin eklenmesi ile CAMELS adını almıştır. CAMELS ismi ise modelde kullanılan 6 değişkenin baş harflerinin birleşimi ile oluşturulmuştur (Uslu, 2019, s.205, Karaca vd, 2019, s.134-135):

C -Sermaye Yeterliliği (Capital Adequacy)

A -Aktif Kalitesi (Asset Quality)

M -Yönetim Kalitesi (Management Quality)

E - Kârlılık (Earnings)

L - Likidite (Liquidity)

S - Piyasa Riskine Duyarlılık (Sensitivity)

Her bir CAMELS bileşeni için o bileşene özgü farklı değişkenler kullanılarak 1 ile 5 arasında yer alacak bir rakama ulaşılmaktadır. 1'e yakın olan bankalar en iyi skora sahip olurken, 5'e yakın bankalar en kötü skora sahip olmaktadır. Tüm bileşenler bu şekilde hesaplandıktan sonra bu bileşenlerin ağırlıklı ortalaması alınarak bankanın genel CAMELS notuna ulaşılmaktadır. Bileşenlerin ağırlık katsayılarının belirlenmesi analizi yapan kişinin inisiyatifindedir. Oluşan nihai CAMELS notu da 1 - 5 arasında belirlenmektedir. Buna göre :

1; "güçlü performans" (bankanın CAMELS'ı oluşturan her bir bileşen için not 1 ya da 2 olmalı), 2; "memnun edici performans" (her bir bileşenin değeri 3'den kötü olmamalı), 3; "bazı kusurları olan performans" 4; "performans ortalamasının altında" 5; "yetersiz performans" (Çok ciddi finansal ve yönetsel sorunların bulunduğunu ifade etmekte olup, iflas riski yüksek bankaları temsil etmektedir.) (Karaca vd, 2019, s.136).

Z-Skor modelinin sanayi işletmeleri haricinde tatmin edici sonuçlar vermemesi, CAMELS modelinin ise 1970'lerde ortaya çıkmasına rağmen 2008 küresel finans krizini öngörememesi literatürde eleştirilere neden olmuştur. Tüm bu nedenlerle IMF (2000)'nin tavsiyelerini dikkate alan Shar, Shah ve Jamali (2010), bankaların borç ödeme güçlerini minimum veri ve maksimum kesinlikle tespit etmek için "Bankometer" adını verdikleri yeni bir yöntem geliştirmiştir. Bu yöntemde de CAMEL ve CLSA stres testi yöntemlerinden faydalanılmıştır.

Bankometer yönteminde yer alan parametreler ve referans değerleri Tablo 1.'de gösterilmiştir (Aksoy ve Göker, 2018) :

Tablo 1. Bankometer yönteminde kullanılan parametreler ve referans değerleri

Parametre	Referans Değeri
Sermaye Yeterlilik Oranı (CAR)	$\geq \%8 - \leq 40\%$
Ana Sermaye (Tier 1)/Toplam Varlıklar (CA)	$\geq 4\%$
Özsermaye/Toplam Varlıklar (EA)	$\geq 2\%$
Takipteki Krediler/Toplam Krediler (NPL)	$\leq 15\%$
Giderler/Gelirler (CI)	$\leq 40\%$
Krediler/Toplam Varlıklar (LA)	$\leq 65\%$

Buna göre bir bankanın ;

Sermaye yeterliliği oranı %8 ile %40 arasında,

Ana sermayesinin toplam varlıklara oranı %4'den fazla,

Öz sermayesinin toplam varlıklara oranı % 2'den fazla,

Takipteki kredilerinin toplam kredilere oranı % 15'den düşük,

Giderlerinin gelirlere oranı % 40'dan düşük,

Kredilerinin toplam varlıklara oranı % 65'den düşük ise ilgili banka finansal olarak sağlam ve borç ödeme gücü yüksek bir banka olarak değerlendirilecektir.

Bankometer metodunda borç ödeme gücü/finansal sağlamlık değeri olarak S (Bankometer Borç Ödeme Gücü Skoru -Solvency) aşağıdaki formülle hesaplanmaktadır:

$$S = 1.5*CA+1.2*EA +3.5*CAR+0.6*NPL+0.3*CI+0.4*LA \quad (2)$$

Bu formüle göre elde edilen sonuç 70'den yüksek ise bankanın borç ödeme gücü yüksek, 50'nin altında ise bankanın borç ödeme gücü zayıf, 50 ile 70 arasında ise banka gri alanda ve borç ödeme gücü hakkında değerlendirme yapılamayacaktır.

5. ANALİZ SONUÇLARI

2020 yılı verilerine göre Türk bankacılık sektöründe aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın verileri yıllar itibariyle derlenmiş ve Bankometer yöntemindeki S-Skoru hesaplamalarında kullanılmıştır. Çalışmada yer alan bankaların isimleri ve kısaltılmış halleri Tablo 2.'de yer almakta olup, çalışmanın bundan sonraki bölümünde bankaların kısaltılmış isimleri kullanılacaktır.

Tablo 2. Çalışmada yer alan bankalar ve kısaltılmış isimleri

Banka Adı	Kısa Adı
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	Ziraat Bankası
T. Halk Bankası A.Ş.	Halkbank
T. Vakıflar Bankası T.A.O.	Vakıfbank
Akbank T.A.Ş.	Akbank
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	TEB
T. İş Bankası A.Ş.	İşbank
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	YKB
Denizbank A.Ş.	Denizbank
QNB Finansbank A.Ş.	QNBFinansbank
T. Garanti Bankası A.Ş.	Garanti Bankası

Bankaların 2011-2020 yılları arasında S-Skor hesaplamasında kullanılan değerleri Tablo 3,....Tablo 13.'de gösterilmiştir.

Tablo 3. 2011 yılında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın Bankometer yönteminde kullanılan verileri

	CAR	EA	LA	NPL	CI	CA
Ziraat Bankası	15,6	8,2	44,5	1,2	75,6	8,5
Halkbank	14,3	9,5	61,7	3,0	62,4	9,9
Vakıfbank	13,4	10,4	64,3	3,8	69,1	10,0
Akbank	17,0	13,1	52,6	1,8	67,4	13,3
TEB	14,2	11,1	67,3	2,8	87,6	10,4
İşbank	14,1	11,1	56,7	2,2	67,7	10,6
YKB	14,7	10,8	62,7	3,1	67,6	10,1
Denizbank	15,6	11,0	62,3	3,3	71,0	10,9
QNBFinansbank	17,2	12,3	65,5	6,1	73,1	12,2
Garanti Bankası	16,9	12,0	57,2	1,8	65,5	11,8
Referans Değerler	8-40	≥2	≤65	≤15	≤40	≥4

2011 yılında bankaların tamamının CI değerleri, TEB ve QNBFinansbank'ın LA değerleri referans değerinin dışında, diğer tüm veriler yöntemin belirlediği sınırlar içindedir.

Tablo 4. 2012 yılında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın Bankometer yönteminde kullanılan verileri

	CAR	EA	LA	NPL	CI	CA
Ziraat Bankası	19,0	10,5	43,9	2,9	67,0	10,2
Halkbank	16,2	11,4	60,9	3,0	61,1	10,5
Vakıfbank	16,1	11,4	65,1	4,0	67,8	9,9
Akbank	18,6	14,1	56,2	1,3	64,7	13,0
TEB	15,2	11,0	68,2	2,2	79,7	10,2
İşbank	16,3	12,9	61,1	1,9	69,1	11,3
YKB	16,3	13,8	62,0	3,3	67,8	10,5
Denizbank	14,6	11,4	63,8	4,2	66,7	10,6
QNBFinansbank	18,8	13,5	67,0	6,9	67,8	12,0
Garanti Bankası	18,2	13,3	57,3	2,3	67,3	12,2
Referans Değerler	8-40	≥2	≤65	≤15	≤40	≥4

2012 yılında bankaların tamamının CI değerleri, Vakıfbank, TEB ve QNBFinansbank'ın LA değerleri referans değerinin dışında, diğer tüm veriler yöntemin belirlediği sınırlar içindedir.

Tablo 5. 2013 yılında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın Bankometer yönteminde kullanılan verileri

	CAR	EA	LA	NPL	CI	CA
Ziraat Bankası	13,2	8,9	53,5	2,2	62,4	9,6
Halkbank	13,9	10,1	60,6	2,6	62,5	9,5
Vakıfbank	13,7	9,3	64,0	4,1	64,8	8,7
Akbank	15,0	11,6	60,2	1,5	60,2	12,4
TEB	14,2	9,9	71,4	2,3	77,4	9,8
İşbank	14,4	11,2	64,3	1,7	68,9	10,6
YKB	16,0	11,6	64,5	3,7	66,2	10,5
Denizbank	12,8	8,3	65,0	3,6	70,8	8,4
QNBFinansbank	17,0	11,6	64,7	6,9	70,4	10,9
Garanti Bankası	14,4	11,5	60,3	2,1	65,5	11,1
Referans Değerler	8-40	≥2	≤65	≤15	≤40	≥4

2013 yılında bankaların tamamının CI değerleri, TEB'in LA değeri referans değerinin dışında, diğer tüm veriler yöntemin belirlediği sınırlar içindedir.

Tablo 6. 2014 yılında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın Bankometer yönteminde kullanılan verileri

	CAR	EA	LA	NPL	CI	CA
Ziraat Bankası	18,2	11,5	57,3	1,9	67,3	12,0
Halkbank	13,6	10,6	65,5	3,6	70,6	10,6
Vakıfbank	14,0	9,3	66,1	3,8	71,7	9,2
Akbank	15,2	12,2	61,3	1,8	64,1	12,2
TEB	14,0	9,4	72,1	2,5	77,2	9,3
İşbank	16,0	12,3	65,6	1,6	72,1	12,6
YKB	15,0	10,6	67,3	3,6	70,5	9,9
Denizbank	14,1	8,2	62,0	3,9	76,9	7,8
QNBFinansbank	17,0	11,4	66,8	5,4	72,1	11,1
Garanti Bankası	15,2	11,9	61,2	2,5	67,4	12,0
Referans Değerler	8-40	≥2	≤65	≤15	≤40	≥4

2014 yılında bankaların tamamının CI değerleri, Halkbank, Vakıfbank, İşbank, TEB ve QNBFinansbank'ın LA değerleri referans değerinin dışında, diğer tüm veriler yöntemin belirlediği sınırlar içindedir.

Tablo 7. 2015 yılında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın Bankometer yönteminde kullanılan verileri

	CAR	EA	LA	NPL	CI	CA
Ziraat Bankası	15,1	10,4	61,7	1,7	67,7	10,7
Halkbank	13,8	10,3	67,5	3,1	73,4	10,3
Vakıfbank	14,5	9,2	67,7	3,9	74,6	9,0
Akbank	14,6	11,4	60,4	2,4	66,3	11,4
TEB	13,9	9,7	73,9	2,3	75,5	9,1
İşbank	15,6	11,6	64,5	2,0	73,9	12,1
YKB	13,8	10,5	67,5	4,1	74,5	9,5
Denizbank	16,1	9,8	61,0	5,2	79,4	9,4
QNBFinansbank	15,4	10,5	66,8	6,6	75,5	10,2
Garanti Bankası	15,0	12,2	62,6	2,8	69,7	12,2
Referans Değerler	8-40	≥2	≤65	≤15	≤40	≥4

2015 yılında bankaların tamamının CI değerleri, Halkbank, Vakıfbank, TEB, YKB ve QNBFinansbank'ın LA değerleri referans değerinin dışında, diğer tüm veriler yöntemin belirlediği sınırlar içindedir.

Tablo 8. 2016 yılında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın Bankometer yönteminde kullanılan verileri

	CAR	EA	LA	NPL	CI	CA
Ziraat Bankası	14,5	10,7	65,0	1,8	61,0	10,6
Halkbank	13,1	9,2	68,4	3,2	71,7	9,1
Vakıfbank	14,2	9,1	69,5	4,3	70,4	8,9
Akbank	14,3	11,3	59,7	2,6	64,5	11,2
TEB	14,4	9,8	70,7	3,1	72,7	9,2
İşbank	15,2	11,5	65,5	2,4	68,3	11,4
YKB	14,2	10,3	68,3	5,0	71,8	9,4
Denizbank	17,5	10,2	59,9	5,3	71,9	10,0
QNBFinansbank	14,5	10,0	62,0	6,1	71,5	9,6
Garanti Bankası	16,2	12,5	65,5	2,8	64,7	12,4
Referans Değerler	8-40	≥2	≤65	≤15	≤40	≥4

2016 yılında bankaların tamamının CI değerleri, Halkbank, Vakıfbank, TEB, YKB ve Garanti Bankası'nın LA değerleri referans değerinin dışında, diğer tüm veriler yöntemin belirlediği sınırlar içindedir.

Tablo 9. 2017 yılında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın Bankometer yönteminde kullanılan verileri

	CAR	EA	LA	NPL	CI	CA
Ziraat Bankası	15,2	10,8	68,7	1,6	65,0	10,7
Halkbank	14,2	8,3	66,6	3,0	76,3	8,3
Vakıfbank	15,5	8,6	68,0	4,2	69,8	8,5
Akbank	17,0	12,8	60,3	2,4	64,5	12,6
TEB	16,1	10,5	73,8	3,1	75,3	9,7
İşbank	16,7	11,9	66,3	2,2	70,4	11,7
YKB	14,5	10,1	65,5	4,6	71,2	9,0
Denizbank	19,5	10,6	62,9	4,8	73,1	10,4
QNBFinansbank	15,0	9,7	65,7	5,2	71,5	9,2
Garanti Bankası	18,7	12,7	64,5	2,6	63,5	12,6
Referans Değerler	8-40	≥2	≤65	≤15	≤40	≥4

2017 yılında bankaların tamamının CI değerleri, Ziraat Bankası, Halkbankası, İşbankası, Vakıfbank, TEB, YKB ve QNBFinansbank'ın LA değerleri referans değerinin dışında, diğer tüm veriler yöntemin belirlediği sınırlar içindedir.

Tablo 10. 2018 yılında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın Bankometer yönteminde kullanılan verileri

	CAR	EA	LA	NPL	CI	CA
Ziraat Bankası	14,8	10,7	69,1	2,0	67,2	10,6
Halkbank	13,8	7,7	66,2	3,4	79,3	7,6
Vakıfbank	17,0	8,6	66,9	4,9	68,7	12,3
Akbank	18,2	13,4	56,5	4,2	59,5	13,1
TEB	16,9	10,0	66,0	4,3	69,1	9,5
İşbank	16,5	11,9	62,5	4,3	63,6	11,8
YKB	16,1	11,2	60,7	5,9	60,2	10,0
Denizbank	19,5	11,2	63,3	6,8	69,6	11,2
QNBFinansbank	15,4	9,3	59,7	6,5	61,7	9,1
Garanti Bankası	18,3	13,0	62,1	5,1	53,9	12,8
Referans Değerler	8-40	≥2	≤65	≤15	≤40	≥4

2018 yılında bankaların tamamının CI değerleri, Ziraat Bankası, Halkbank, Vakıfbank ve TEB'in LA değerleri referans değerinin dışında, diğer tüm veriler yöntemin belirlediği sınırlar içindedir.

Tablo 11. 2019 yılında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın Bankometer yönteminde kullanılan verileri

	CAR	EA	LA	NPL	CI	CA
Ziraat Bankası	17,0	10,8	68,9	2,8	72,6	12,1
Halkbank	14,3	7,0	67,7	5,1	80,6	8,3
Vakıfbank	16,6	7,9	69,6	5,9	69,1	10,1
Akbank	21,0	15,1	56,5	7,3	58,0	15,1
TEB	16,9	9,1	64,5	6,0	66,5	9,6
İşbank	17,9	12,6	61,8	6,5	63,2	12,4
YKB	17,8	10,6	62,1	7,6	61,7	11,5
Denizbank	17,7	11,3	67,6	10,4	61,2	11,4
QNBFinansbank	15,7	9,2	65,5	7,0	65,6	11,2
Garanti Bankası	19,6	13,7	64,2	6,9	54,0	13,7
Referans Değerler	8-40	≥2	≤65	≤15	≤40	≥4

2019 yılında bankaların tamamının CI değerleri, Ziraat Bankası, Halkbank, Vakıfbank, QNBFinansbank ve Denizbank'ın LA değerleri referans değerinin dışında, diğer tüm veriler yöntemin belirlediği sınırlar içindedir.

Tablo 12. 2020 yılında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın Bankometer yönteminde kullanılan verileri

	CAR	EA	LA	NPL	CI	CA
Ziraat Bankası	18,2	9,9	63,7	2,3	59,8	11,1
Halkbank	15,2	6,3	66,1	3,8	74,2	7,4
Vakıfbank	16,4	6,7	62,9	4,0	60,5	8,2
Akbank	21,8	14,1	56,8	6,8	49,3	14,1
TEB	18,5	8,1	59,2	4,2	64,3	8,1
İşbank	18,7	11,4	61,5	5,6	50,5	11,2
YKB	18,2	10,3	63,8	6,4	52,2	11,2
Denizbank	18,7	11,5	67,8	8,9	48,2	11,5
QNBFinansbank	16,4	8,5	65,7	6,1	55,6	10,3
Garanti Bankası	18,5	12,6	63,9	4,6	41,3	12,5
Referans Değerler	8-40	≥2	≤65	≤15	≤40	≥4

2020 yılında bankaların tamamının CI değerleri, Halkbank, QNBFinansbank ve Denizbank'ın LA değerleri referans değerinin dışında, diğer tüm veriler yöntemin belirlediği sınırlar içindedir.

2011-2020 yılları arasında Türk bankacılık sektörünün Bankometer yönteminde kullanılan parametrelerden CI ve LA hariç tamamı referans değerler içinde kalmaktadır. CI, analiz konusu tüm dönemlerde ve tüm bankalarda %40'lık referans değerinin üstünde seyretmiştir. LA ise tüm bankalarda %65'lik referans değere yakın seyretmiş, ancak bazı yıllarda bazı bankalarda küçük sapmalar göstermiştir. Kamu mevduat bankaları, özel mevduat bankalarına göre EA, CI ve CA parametrelerinde daha zayıf, NPL parametresinde daha iyi bir performans sergilemiştir. CAR parametresinde ise bankalar arasında önemli bir fark bulunmamaktadır.

Analiz konusu her yıl ve her banka için Bankometer yöntemi ile analiz kapsamındaki bankaların borç ödeme gücü/finansal sağlamlık göstergesi olarak S-Skoru hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonuçları Tablo 13.'de yer almaktadır.

Tablo 13. 2011-2020 yılları arasında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın Bankometer S-Skorları

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kamu Mevduat Bankaları										
Ziraat Bankası	118,4	133,9	112,6	139,8	127,4	125,1	130,2	129,5	141,7	137,2
Halkbank	121,4	130,4	119,7	125,8	127,2	121,4	123,3	121,2	125,4	123,0
Vakıfbank	123,0	133,8	119,6	124,1	127,1	125,3	127,9	138,4	134,9	123,5
Yerli Özel Mevduat Bankaları										
Akbank	137,5	144,2	128,0	130,9	127,2	125,2	138,8	142,2	158,5	156,2
TEB	133,5	134,3	129,6	127,6	127,6	127,8	137,5	135,3	133,9	132,2
İşbank	122,8	135,9	127,0	138,5	136,0	132,2	139,1	136,4	143,8	139,1
YKB	126,7	136,5	133,6	130,3	126,9	128,0	126,7	130,6	140,3	138,0
Yabancı Mevduat Bankaları										
Denizbank	132,5	128,8	116,9	121,1	133,5	137,3	146,4	148,7	144,2	143,3
QNBFinansbank	145,0	151,4	140,7	141,4	135,1	127,1	128,7	125,0	132,9	129,9
Garanti Bankası	134,8	142,4	125,9	131,7	133,1	137,6	145,9	143,0	151,6	139,5

Bankometer yöntemi ile yapılan hesaplamalara göre analiz konusu bankaların S-Skoru 10 yıllık dönemin tamamında finansal sağlamlık için kritik değer olan 70'in oldukça üstünde 118-150 bandında seyretmiştir. Buna göre bu bankaların finansal olarak oldukça sağlam durumda olduğu söylenebilir. Banka grubu bazlı bakıldığında ise kamu mevduat bankalarının analiz konusu tüm yıllarda özel ve yabancı mevduat bankalarına göre daha düşük S değerine sahip olduğu görülmektedir.

Covid-19 Salgını, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'yi de 2020 Mart ayından itibaren etkilemeye başlamıştır. Covid-19 öncesi dönem olarak 2019 yılı ve Covid-19 Salgınının etkilerini taşıyan 2020 yılı S-Skor değerleri bankalar ve banka grupları bazında Tablo 14.'de gösterilmiştir.

Tablo 14. 2019-2020 yılları arasında aktif büyüklüğüne göre en büyük 10 bankanın sermaye sahipliği bazında Bankometer S-Skorları

Bankalar ve Banka Grupları	2019	2020	Fark
Kamu Mevduat Bankaları			
Ziraat Bankası	141,7	137,2	-4,5
Halkbank	125,4	123,0	-2,4
Vakıfbank	134,9	123,5	-11,3
Yerli Özel Mevduat Bankaları			
Akbank	158,5	156,2	-2,3
TEB	133,9	132,2	-1,7
İşbank	143,8	139,1	-4,8
YKB	140,3	138,0	-2,3
Yabancı Mevduat Bankaları			
Denizbank	144,2	143,3	-0,9
QNBFinansbank	132,9	129,9	-3,0
Garanti Bankası	151,6	139,5	-12,1

Analiz konusu 10 bankanın tamamında Bankometer ile hesaplanan S-Skoru 2020 yılında düşüş göstermiştir. En büyük düşüşün 12,1 puan ile Garanti Bankası, en küçük düşüşün ise 0,9 puan ile Denizbank'ta olduğu görülmektedir. 2020 yılında analiz konusu bankaların S-Skoru Covid-19 Salgını öncesi döneme göre düşmekle birlikte, 12,1 puan düşüş yaşayan Garanti Bankası ve 11,3 puan düşüş yaşayan Vakıfbank hariç önemli bir düşüş yaşayan banka olmamıştır. Garanti Bankası ve Vakıfbank'ın S-Skor değerleri de 2020 yılında düşüş gösterse de kritik değer olan 70'in çok üstünde gerçekleşmiştir.

Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranı (CAR), 2010 yılından beri %15-19 aralığında ve ana sermayenin toplam varlıklara oranı (CA) ise %10 civarında seyretmektedir. S-Skor hesaplamasında (CAR) 3,5, (CA) ise 1,5 ile çarpılmaktadır: Türk bankacılık sektöründe 2020 yılında (CAR) %19, (CA) %10,5 (BDDK'nın 2020 yılı sektör verilerine göre) seviyesinde gerçekleşmiş olup, sadece bu iki kalem S-Skoruna $(19*3,5)+(10,5*1,5)=82,25$ puan gibi çok büyük bir katkı yapmaktadır. S-Skoru oluşturan diğer dört kalem hiç katkı yapmasa dahi sektör, finansal sağlamlık için eşik değer olan 70 puanın çok üstünde bir skora sahiptir. Türk bankacılık sektörünün geleneksel olarak özkaynak yapısının güçlü olması, 2020 yılında sektör aktiflerinin yaklaşık %40'ını oluşturan kamu bankalarının sermayelerinin 21 Milyar TL artırılması ve BDDK'nın geçici olarak aldığı tedbirler, sektörü Covid-19 Salgınının olumsuz etkilerine karşı korumuştur.

2000 Kasım-2001 Şubat krizleri sonrası Türk bankacılık sektöründe yapılan reformlar, hem kamu hem de özel sermayeli bankaların finansal açıdan ciddi revizyon geçirmeleri ve yapılan

sıkı düzenlemelere uyum konusunda atılan adımlar, sektörün finansal açıdan oldukça güçlenmesine, krizlere karşı daha dayanıklı bir yapıya sahip olmasını sağlamıştır.

Nitekim, bankacılık sektörü, yakın dönemde yaşanan 2008 küresel krizi, 2018 kur krizi ve Covid-19 Salgın krizinden etkilenmekle birlikte, bu etkinin katlanılabılır boyutlarda olduğu görülmektedir. Aynı zamanda, 2020 yılında sektör aktiflerinin yaklaşık %40'ını oluşturan kamu bankalarının sermayelerinin 21 Milyar TL artırılması ve BDDK'nın geçici olarak aldığı tedbirler bankaların bu tür krizleri daha az hasarla atlatmasını sağlamıştır.

Son yıllarda Türk bankacılık sektörü üzerine yapılan akademik çalışmalar, sektörün 2001 yılında yeniden yapılandırılmasından sonra sermaye yapısının çok güçlü hale geldiğini ve risklere karşı yeterli tamponlara sahip olduğunu göstermektedir. Analiz sonuçlarımız da bu çalışmalar ile uyumlu olarak analiz konusu tüm yıllarda sektörün finansal sağlamlığının çok üst seviyede olduğunu göstermiştir. Aksoy ve Göker (2018), çalışma sonuçlarımızla uyumlu şekilde Bankometer yöntemine göre bankaların borç ödeme güçlerinin yüksek olduğunu, ayrıca Z-Skor yöntemine kıyasla Bankometer yönteminin Türk bankacılık sektörü için daha uygun olduğunu ifade etmiştir. Sakarya ve Karakaş (2021)'in analiz sonuçları da analizimizin sonuçları gibi Türk bankalarının çok sağlam durumda olduğunu ortaya koymuştur. Shar, Shah ve Jamali (2010)'da bazı kısıtlara rağmen yöntemin diğer yöntemlerle benzer sonuçlar verdiğini tespit etmiştir. Çöllü (2021) de analiz sonuçlarımız ile uyumlu olarak Covid-19 salgının sektöre etkisinin sınırlı düzeyde kaldığı tespitinde bulunmuştur. Yameen ve Ali (2016), Rahman (2017), Kattel (2014) ve Africa (2018), Bankometer yönteminin faydalı olduğunu, anlamlı sonuçlar verdiğini ve kullanılabilirliğini belirtmiştir. Ashraf ve Tariq (2016), Z-Skor ve Bankometer yöntemlerinin birbiri ile uyumlu sonuçlar verdiğini belirtmiştir. CAMEL, Z-Skor ve Bankometer yöntemleri arasında en sağlıklı yöntemin CAMEL olduğunu ifade eden Permata ve Purwanto (2018)'in bulguları ise analizimizin sonuçları ile uyumlu değildir.

6. SONUÇ

Covid-19 Salgınının Türk bankacılık sektörüne etkisini finansal sağlamlık bağlamında ölçmek için aktif büyüklüğü bakımından sektörün yaklaşık % 90'ını oluşturan 10 bankanın 2011-2020 yılları arasındaki finansal verileri Bankometer yöntemi ile analiz edilmiştir. Covid-19 Salgınının Türk bankacılık sektörünü yüksek sermaye yeterlilik oranına sahip olması ve BDDK'nın aldığı sektörü destekleyici önlemler nedeniyle çok fazla etkilemediği tespit edilmiştir. Türk bankacılık sektörü, Covid-19 Salgını sonrasında da de finansal sağlamlığını muhafaza etmeyi başarmıştır.

2010 yılında ortaya konan Bankometer yöntemi finansal sağlamlık ölçme yöntemlerinden belki de en yenisidir. Yöntem geliştirilirken Z-Skor ve CAMELS modellerinden esinlenilmiştir. Bankometer, yalnızca bankacılık sektörü için geliştirilmiş olması ile Z-Skor modeline göre daha avantajlıdır. Ancak, CAMELS modeline kıyasla aynı şeyi söylemek mümkün değildir. CAMELS modelinde, bankacılık sektöründeki en önemli risklerden biri olan ve birçok bankanın iflas etmesine neden olan likidite riski ayrı bir bileşen olarak dikkate alınırken, Bankometer'de likidite riskine ilişkin bir değişken bulunmamaktadır. Bankometer yöntemini oluşturan altı bileşenin üçü sermaye ile ilgilidir. Bu anlamda yöntemin likiditeyi ihmal edip, sermaye bileşenini öne çıkardığı görülmektedir. Örneğin, 2020 yılında Türk bankacılık sektörünün sermaye yeterlilik oranı ve ana sermayenin toplam varlıklara oranı kalemleri, Bankometer skoruna 82 puan katkı yapmış olup, sadece bu iki değer toplamı yöntemin öngördüğü finansal sağlamlık kriteri olan 70 puanı aşmış durumdadır. Ayrıca, CAMELS modeli, hesaplamaya esas değişkenlerin alt bileşenlerini de dikkate alınarak bir

skor hesaplarırken ve analizi yapan kişiye bankanın sahiplik yapısı, büyüklüğü, genel veya bankaya özel etkenler vb. durumları dikkate alarak bileşenlerin ağırlıklarını belirleme imkânı verirken, Bankometer statik bir yaklaşımla daha az sayıda değişken ile kullanıcıya inisiyatif vermeden skora ulaşmayı öngörmektedir. Bu nedenle, Bankometer yönteminde, özellikle de likidite riskini dikkate alacak revizyonların yapılması faydalı olacaktır.

Bankometer yöntemi ile bugüne kadar yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak Asya ve Afrika ülkeleri bankaları analiz edilmiş ve çalışmaların büyük bir çoğunluğunda yöntemin faydalı ve anlamlı sonuçlar verdiği tespitinde bulunulmuştur. Bankometer yönteminin daha fazla kabul görmesi için Avrupa ve Amerika bankalarının finansal sağlımlıklarının da bu yöntemle analiz edilmesi faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Africa, L.A. (2018). “Bankometer Models for Predicting Financial Distress in Banking Industry”, *Jurnal Keuangan dan Perbankan*, 22(2):241–256, 2018
- Aksoy, E.E.A. ve Göker, İ.E.K.(2018). “Bankacılık Sektöründe Finansal Risklerin Z-Skor ve Bankometer Metodları İle Tespiti. BİST’te İşlem Gören Ticari Bankalar Üzerine Bir Araştırma”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Haziran 2018; 20(2), 418-438
- Altman, E. (1968). “Financial ratios, discriminant analysis and the prediction of corporate bankruptcy”, *The Journal of Finance*, 23(4), 589-609.
- Ashraf, A. ve Tariq, Y.B. (2016). “Evaluating the Financial Soundness of Banks: An Application of Bankometer on Pakistani Listed Banks”, *The IUP Journal of Financial Risk Management*, Vol. XIII, No. 3, 2016
- BDDK (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu) (2021). Aylık Bankacılık Sektörü Verileri (Temel Gösterim). <https://www.bddk.org.tr/BultenAylık/> (Erişim: 03.10.2021)
- Bekci, İ, Köse, E. ve Aksoy, E. (2020). “Covid-19’un Türkiye’de Bankalar Üzerindeki Ekonomik Etkisine Dair Bir Tahmin”. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 2020, 5(Özel Sayı): 185-205, Araştırma Makalesi, DOI:10.30784/epfad.806961
- Chauhan, P. ve Kumar, S. (2019). “Analysis of Scheduled Commercial banks: Bankometer Model”, *International Journal of 360 Management Review*, Vol. 07, Issue 01, April 2019, ISSN: 2320-7132
- Çöllü, D.A. (2021). “Katılım Bankaları mı? Geleneksel Bankalar mı? COVID-19 Salgınının Finansal Performans Üzerindeki Etkisine İlişkin Bir Değerlendirme”, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 12(2), 477-488.
- IMF (2000). Macroprudential Indicators of Financial System Soundness. Occasional paper 192, April 2000.
- Işık, A. ve Akdoğan, N. (2021). “Covid-19’un Türk bankacılık sektöründeki Mevduat Bankalarına Etkileri”, *Muhasebe ve Denetim Bakış - 2021 (63)* : 111-138
- Karaca, S.S., Altumur, N. ve Çevik, M..(2019) “Türkiye’deki Mevduat Bankalarının CAMELS Analizi İle Finansal Performans Ölçümü”, *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi* 2, 2 (2019), 130 – 148
- Kattel, I. K. (2014). “Evaluating the Financial Solvency of Selected Commercial Banks of Nepal: An Application of Bankometer.” *Journal of Advanced Academic Research*, 1(1), 88-95.
- Kulalı, İ. (2016). “Altman Z-Skor Modelinin BİST Şirketlerinin Finansal Başarısızlık Riskinin Tahmin Edilmesinde Uygulanması”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt 12, Sayı 27, 2016 *Int. Journal of Management Economics and Business*, Vol. 12, No. 27, 2016

- Permata, M. ve Purwanto, E. (2018). "Analysis of CAMEL, Z-Score, and Bankometer in Assessment Soundness of Banking Listed on the Indonesia Stock Exchange (IDX) from 2012 2015", *Journal of Applied Economic Sciences, Volume XIII, Fall 5(59)*: 1311-1324.
- Rahman, Z. (2017). "Financial Soundness Evaluation of Selected Commercial Banks in Bangladesh: An Application of Bankometer Model" , *Research Journal of Finance and Accounting*. ISSN 2222-1697 (Paper) ISSN 2222-2847 (Online) Vol.8, No.2, 2017
- Sakarya, Ş. ve Karakaş, F. (2021). "Türkiye’de Bankacılık Sektörünün Finansal Performansının Camels ve Bankometer Yöntemleriyle İncelenmesi", *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi, Özel Sayı*, Eylül 2021, Sayfa:485-504.
- Saputri, H.A. ve Krisnawati, A. (2020). "Comparative Analysis of Modified Altman Z-Score, Springate, Zmijewski, Bankometer, Grover, and RGEC Models for Financial Distress Prediction (Empirical Study in Banking Companies Listed on IDX 2011-2016)", *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding, Volume 7, Issue 4, May, 2020*, Pages: 260-278
- Shar A. H., Shah A. M., Jamali H. (2010). "Performance Evaluation of Banking Sector in Pakistan, An Application of Bankometer", *International Journal of Business and Management, 5, (8)*.
- TBB (Türkiye Bankalar Birliği) (2021). İstatistiki raporlar. <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim: 30.09.2021)
- Uslu, A. (2019). "Türkiye’deki Yabancı Sermayeli Bankaların CAMELS Analizi ile Performanslarının Ölçümü", *Muhasebe ve Finansman Dergisi - Nisan/2019 (82)*: 199-220
- Yameen, I. Y. ve Ali, M.S. (2016). "Evaluating the Financial Soundness of the Jordanian Commercial Banks by Applying BankoMeter’s Model", *Research Journal of Finance and Accounting*, ISSN 2222-1697 (Paper) ISSN 2222-2847 (Online) Vol.7, No.2, 2016
- Yılmaz, N. ve Taşseven, Ö. (2019). "Türkiye’deki Özel Sermayeli ve Yerli Mevduat Bankalarının CAMELS Analizi", *Social Sciences Research Journal, Volume 8, Issue 2, 44-63 (June 2019)*, ISSN: 2147-5237